

num. 1. & tom. 1. consil. lib. 2. cap. 3. dub. 90. num. 1. Suarez, lib. 4. de Religion. cap. num. 5. Palao, tract. 17. disp. 3. num. 7. & alii apud istos. Et licet in cap. *Judices*, pro contraria sententia non damnantur parva dona, est, quia ex eo quod parva, non datur simonia; nam liberaliter iudicantur elargita, fatetur tamen Hozes, non esse damnatam in presenti eam opinionem; & illam practicantes non incurrere excommunicationem, ex *Extravagant. 2. de simonia*, aut Constitutione Pii V.

809 Secunda: An mutuare conferenti Beneficium ea intentione, ut eum moveat ad collationem, non posita obligatione, aut pacto, erit simonia?

Negat Suarez de Religion. lib. 4. cap. 38. num. 6. Sanchez, tom. 1. consil. lib. 2. cap. 3. dub. 28. Aragon, quaest. 100. artic. 6. conclus. 1. & probant ex eo, quod ad simoniam requiritur pecunia, vel quid pecunia aestimabile; sed sic est, quod mutuare non est pecunia aestimabile, cum idem per idem reddendum est: ergo non est simonia.

Contraria opinio est communior, asseritque in isto casu simoniam dari, quia ibi aliquid temporale fit, ut est mutuare, pro consecutione, & ea intentione consequendi spirituale: ergo simonia est. Sic Hozes, num. 37. vide eum: prima tamen opinio hic non damnatur, cum dicat, non dari in mutuo pretium temporale.

810 3. Quaestio est: An simonia interveniat, quando temporale offertur animo ficto, & absque intentione implendi promissum, animo tamen movendi collatorem, ut conferat Beneficium, aut aliud quid spirituale.

811 Supposito, dari grave perniciosum mendacium, inductionemque ad simoniae peccatum, si eo motivo fraudulenter praetenditur Beneficium, affirmat dari simoniam Navarro, & alii apud Moyam, tom. 1. disp. 4. de restit. quaest. 6. nam etsi fictum promissum, est quid temporale movens collatorem ad conferendum. Contraria tamen sententia negat dari: quia offerens temporale nullam habet intentionem formalem, aut virtualementem emendi, sed fraudulandi: ergo non est simonia; nam simonia debet esse studiosa voluntas emendi, quod absque intentione emendi non datur; etsi graviter peccet pernicioso mendacio scandali inducens alterum ad peccatum simoniae. Caiet. in opuscul. opuscul. 9. quaest. 2. Bonacin. de simon. disp. 1. quaest. 1. num. 5. Villalob. tom. 2. tract. 37. dif. 1. num. 14. unde iste poenas non incurrit contra simoniacos. Hozes, num. 39. vide apud Authores obiectiones contra hanc opinionem.

812 Quarta quaestio: Vtrum detur simonia conferendo Beneficium titulo consanguinitatis, aut affinitatis?

Ad quod dicendum non dari, quia consanguinitas, & affinitas non

non sunt *munus à manu*, nec à *lingua*, nec ab *obsequio*, sic Suar. lib. 4. cap. 37. num. 6. Palao, tract. 14. disp. 3. punct. 3. num. 8. & communi. Contra aliquos Hozes, num. 48.

QVADRAGESIMA SEPTIMA propositio.

CVM DIXIT CONCIL. TRIDENTIN. eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesia magis utiles ipse indicaverint, ad Ecclesias promoveant, Concil. vel primo videtur per hoc digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo, vel secundo, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio quando fit concursus.

Damnata.

EXPLANATIO.

813 **D**ecretum Concilii Tridentini. de quo hæc propositio invenies in sessione 24. de reformatione, cap. 1.

Sentiendum est, esse obligationem sub mortali promovendi digniores proprie sumptos ad Ecclesiasticas dignitates, & hoc, sive fiat medio concursu, sive non, quia ita declarat Innocent. iuxta determinationem Trident. sess. 24. de reformatione.

Digniores intelligendi sunt, in

quibus sua cumulata utiliora Ecclesiae sunt.

824 Tres conditiones requiruntur ex iure ad dignitatem, nimirum, probitas vitae, litterarum scientia sufficiens, prudentia in agendis; & ille, qui in his excesserit, dignior erit. Audi Thom. Hurt. tom. 2. tract. 12. cap. 1. ampliatione 2. num. 1556. sic docentem: *Verum non tam requiritur tanta litteratura, quanta morum honestas, rerum agendarum experientia, aut eximia nobilitas, aut magnum commodum, quod Ecclesiae accrescat, si aliàs subiectum eligendum dignum sit.*

815 Quando autem excessus parvus est tam ex parte personæ, etsi valde Beneficium excedat, aut si ex parte Beneficiorum, non magna sit inæqualitas, licet oppositor vnus satis alium superet, solum erit veniale, conferre digno, relicto digniore, nisi iuramentum digniorem eligendi interveniat: nam tunc mortale erit, digniorem non eligere. Villal. tom. 2. tract. 8. dif. 3. num. 6. Tapia, tom. 2. lib. 5. quaest. 5. artic. 4. num. 4. Probabile est, quod etiam si detur iuramentum, non erit ultra veniale: quia tantum defecit, qui iuravit in veritate de futuro in materia parva, Lumb. num. 1945.

816 Advertendum 1. quod dicta damnatio intelligitur solum de quibusdam dignitatibus, ut sunt Cardinalatus, Episcopatus, & Prælatiæ Ecclesiasticæ: quia de his loquitur Concilium.

Extendit tamen eam Lumbier, num.

queunt: ac proinde, nec proprie dispensari dicuntur.

Sentiendum est, fornicationem simplicem malam esse ex natura sua, & sic in nullo casu honestabilem: quia ita declarat hic Innocent. Et ratio est clara: nam opponitur bono prolis in procreatione, & educatione illius.

Probabile videtur, dari posse in aliquo intelligentiae debilis, invincibilem ignorantiam de malitia fornicationis. Vide Dian. 9. part. tract. 9. resol. 59. cum aliis assentientem.

824 Non damnatur hic 1. asserere, fornicationem simplicem ex se non habere Theologicam malitiam: nam damnata propositio solum asserit, nullam includere malitiam, & ideo attribuendo fornicationi Philosophicam malitiam, hoc est, contra rationem naturalem, verificatur damnatio, ita advertit Lumbier, numer. 1953. unde videtur, ait Torrecilla, num. 2. non damnari in praesenti opinionem D. Francisci Verde dicentis univ ersaliter, quod res Theologicae malae sunt, quia prohibita; & idem sentit de fornicatione, sic q. 1. §. 2. & q. 3. §. 1.

815 Non damnatur 2. opinio Durand. in 4. distinct. 33. quaest. 2. num. 20. sentientis, quod seclusa Dei prohibitione, etsi mala sit fornicatio, non excedere culpam venialem: nam damnata nullam malitiam in illa agnoscit; & ista opinio malitiam in ea ponit. Torrecill. num. 3. & 4. sed cum illo eam non admitto.

QVADRAGESIMA NONA propositio.

MOLLITIES IVRE NATURAE prohibita non est, unde si Deus eam non interdixisset, sapere esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali. Damnata.

EXPLANATIO.

826 **D**E fide est voluntariam pollutionem, esse peccatum grave, ut constat ex Paul. 1. Corinth.

6. *Nec adulteri, nec molles Regnum Dei possidebunt;* & per mollitiei peccatum omnes pollutionem voluntariam intelligunt. Et peccatum ita perniciosum, ut asserat Toletus, lib. 5. instructiones, cap. 13. magnam damnatorum partem esse in Inferno ob pollutionis peccatum, seu illius consuetudinem.

827 Vidit Sancta Christina mirabilis in spiritu mundum hoc peccato pollutionis plenum, & obrutum; ideoque Deum toti mundo gravissimas intentare poenas; quas ut averteret, ipsa miris, & horrendis modis, & poenis se se excruciat. Ita adducit Cornelius Alapide ad illum Genes. 38. vers. 9. & 10. locum ubi refertur, Deum percussisse Onam, quia semen fundebat in terram. Et sic Deus sic percussit eos saeculo tam rudo, inculto, & proiecto, quomodo puniet in luce hac, & lege Evangelii Christianos, qui se polluunt.

luunt? ita Cornelius, qui Paulo inferius pergit; dicendo: *Videat ergo, qui in hoc peccato lapsus est, ut statim ab eo per poenitentiam resurgat, ne habitum contrahat, ad quem natura per se propensissima est, quem proinde postea exuere non possit; itaque sibi nectat, & plectat funes libidinis inextricabiles, qui eam in abissum pertrahant, ignique gehenna insolubiliter adstringant.* Hucusque ille.

Sufficit ad colligendum pollutionem voluntariam intrinsecè malam esse, rubor & tristitia, quam post se relinquit, etiam in iuvenibus; & praecipue, quia Ecclesia ita sentit, & sic à nobis sentiendum est.

828 Quamvis efficacem rationem Authores non inveniant, quare aliquando non sit licita emissio voluntaria seminis, etiam ad conservationem vitae, alias periturae ab extrinseca violentia, seu intrinseca infirmitate; ita ut licet aliquando sit licitum brachium, aut pedem abscindere, non vero semen voluntarie emittere: tamen sufficiens ratio apparet bene perpensa, ex eo quod portio illam seminis destinavit natura pro bono communi speciei, nimirum ad propagationem, & conservationem illius; at verò abscindere brachium, aut fatum inanimatum emittere per abortum, qui ut aggressor habetur (quod etiam pro exemplo in contrarium adducunt) tantum respicit commodum, seu damnum praecavere particularis individui.

829 Tum; quia delectatio nimia, quae in emissionè voluntaria seminis percipitur, homines obcaecaret, & in perditionem rationis, & sanitatis pertraheret; & persuasi, quod sanitatem foveret, repetitionem, à qua abstinere non possent, & habitum huius vehementissimae passionis irreparabilem generarent, & moralium virtutum irreptionem pararet, sicut (proh dolor!) nunc innumeros ista ignea, & fulgurata passio ad Tartarum ducit. Quae non interveniunt in abscissione brachii, aut fetus abortu, ita Dian. 9. part. tract. 9. resol. 69. Hozes, num. 10. & Filgueir. ibi.

830 Non damnatur hic opinio D. Francisci Verde in select. quaest. 4. à num. 85. asserentis, pollutionem non habere malitiam Theologicam, independentè à Divina prohibitione, modo dicto de fornicatione in propositione antecedenti: quia tribuit illi malitiam Moralem Philosophicam independentè à lege Divina. Torrecill. num. 4.

Non autem est damnatum, quod pollutio involuntaria, qualis in somno evenit, possit inefficaciter, hoc est, nullo apponendo medio, appeti. Et quod de praeterita sit licitum, gaudere non in se, sed in suis bonis effectibus; sic Torrecill. hic, n. 9. & alii plures.

(?*) § (?*)

num. 458. secundæ impref. primo ad Beneficia curata, quæ medio concursu conferuntur, vt implicite comprehensa ex alio textu Concilii, sess. 4. cap. 18. de his loquente, vbi præcepit Episcopis, vt digniores ad Beneficia curata eligant, & eadem ratione fundatur hic Concilium; videbis Lumbierium, num. 1924. & Hozes, num. 19. 20. & 21. Et licet non comprehendantur, mortale iudico cum Torrec. num. 11. digniorem non eligere.

817 Extendit secundo ad electiones, quas Reges faciunt ad Episcopatus, & alias Prælacias, & sic digniores eligere debent: nam de eligentibus autoritate Apostolica, quomodo Reges eligunt, loquitur Concilium; licet alii non assentiant, vt Torrecilla, num. 3. vnde.

Extendendum est 3. ad quoscumque autoritate, vel privilegio Apostolico eligentes; non ad eos, qui purè laicè eligunt.

818 Non damnatur hic opinio asserens, Beneficia curata, quæ medio concursu non conferuntur, posse minus digno dari. Et idem dicendum de Canonicatibus, & aliis simplicibus Beneficiis, ita communiter. Et non opponitur hoc dictis numer. præcedenti sine: quia damnata propositio non intelligitur in aliquo sensu de Beneficiis curatis absque concursu; vnde, quamvis dentur autoritate Apostolica, non est materia propositionis damnatæ: nam etiam, quæ media oppositione conse-

runtur, non est omninò certum; esse materiam damnatam in hac propositione; cum hoc sit extensio vnius, alteriusvè particularis Authoris, vt dixi num. 816. & quia damnatio est quid odiosum, non est extendenda.

819 Sed non quia in Beneficiis simplicibus non est obligatio ad digniorem eligendum nimia vtantur Electores licentia, vt nec dignos eligant; pro quorum directione placuit verba Lumbieri apponere, num. 1946. vbi ait: *Ni por lo dicho deben tomarse licencia los Patronos, ò Electores para dar el Beneficio simple à ojos cerrados à qualquiera, ò por titulo de parentesco, aunque nunca llame pariente, ò por instancias molestas de algunos intercessores, ò por otro titulo de respeto purè humano, sin reparar muchas veces en que dan à la Iglesia Ministros indignos, por sus particulares empeños; y tal vez ponen en la Iglesia al que con semejantes condiciones huirian mucho de hacerlo criado de su casa, aun en ministerios inferiores, aunque para esto tuviere igual habilidad. Muchos deben temer los que assi menosprecian la Iglesia de Dios; pues la tratan, como no se atreverian à tratar su casa, ni la de vn amigo, que le huviere dado orden para que le buscasse vn criado.*

An autem, qui precibus, vel suasionem, absque vi, & fraude, adducit collatorem iam determinatum ad conferendum digniori Beneficium, vt alteri digno conferat, teneatur restituere digniori,

aut

aut Ecclesiæ? (& loquor de casu propositionis.)

820 Suppono mortalitèr peccare, sicut ipse collator, vt cum communi asserit Sanchez, lib. 2. concil. cap. 2. dub. 2. num. 23. & dub. 48. num. 4. Respondeo igitur, dari in hoc duplicem probabilem opinionem, vnam affirmativam, negativam alteram, vt videri est in Diana, 3. part. tract. 5. resolut. 53. & in Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 4. à num. 106.

QVADRAGESIMA OCTAVA propositio.

TAM CLARVM VIDETVR, fornicationem secundum se, nullam involuere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, vt contrarium omninò rationi dissonum videatur.

Damnata.

EXPLANATIO.

821 Certum de fide est, fornicationem simplicem, quæ est, *Concubitus soluti cum soluta*, esse grave peccatum, vt constat ex illo Pauli 2. Corinth. 6. *Nolite errare, nec fornicarii Regnum Dei possidebunt.* Et ad Galat. 5. *Manifesta sunt opera carnis; quæ sunt fornicatio, immunditia, &c. Quoniam, qui talia agunt, Regnum Dei non possidebunt.* Sed privatio Regni Dei solum est propter peccatum mortale; ergo ex fide est, quod

est peccatum mortale. Hozes, numer. 2.

822 Sed non solum est peccatum, quia prohibita, sed ex natura sua: nam quod est malum, quia prohibitum, ex natura sua esset indifferens, quod absurdum de fornicatione est affirmare, vt ait Lumbier, num. 1951. nam est peccatum, ait D. Thom. 2. 2. quest. 154. artic. 2. *In quantum est contra rectam rationem.* Cum sit contra educationem, & procreationem prolis concubitus vagus. Et licet in aliquo singulari casu promissum sit à fornicario, etiam ante fornicationem de his bonis pro prole, si forte detur, non respicit ius naturale singulares casus, sed quod ex se periculo damni expositum est; & sic semper, & in quolibet casu, peccatum est ex natura sua, vide Lumbier, numer. 1953.

823 Et notare debes, quod fornicatio, furtum, & homicidium, non ita sunt actiones intrinsecè malæ, vt aliquo modo dispensationem à Deo accipere non possint, id est, possunt à malitia nudari: quod in aliis, vt in odio Dei, idolatria, & mendacio, non accidit. Vnde fornicatio fait à Deo dispensata cum Offea, ait D. Thom. citat. Alii tamen aiunt, Deum illi præcepisse vt in vxorem acciperet eam, sic Trullenc in Decalog. lib. 6. cap. 1. dub. 2. homicidium in defensionem, & furtum in extrema necessitate. In his tamen casibus, furtum, fornicatio, & homicidium propriè nominari nequeunt:

QUINQUAGESIMA
propositio.

COPULA CVM CONIUGATA,
consentiente marito, non est adul-
terium; atque adeò sufficit in con-
fessione dicere, se fornicatum
esse. Damnata.

EXPLANATIO.

831 **A**cademia Lovaniensis
ad instantiam Archi-
episcopi Lovaniensis
hanc damnavit propositionem an-
no 1653, sic Gonet in dissert. Theo-
log. de opin. probabili, artic. 3.
§. 3. num. 4. contra modernos
quosdam casuistas.

Supponendum, quod adulte-
rium addit ad substantiam fornica-
tionis, circumstantiam fractæ fidei,
seu iniustitiæ, cum qua violatur ius
matrimonii. Itaque in adulterio
dantur duæ rationes malitiæ: pri-
ma est, habere copulam cum non
sua, & hæc est fornicatio: secunda
est, habere cum aliena, vel viola-
re ius proprii matrimonii, vel du-
plicis simul, si uterque sit coniuga-
tus, quæ omnia, si dentur, expli-
canda sunt in confessione.

832 Sentiendum est, quod
copula cum coniugata, consen-
tiente marito, est adulterium: quia
ita declarat Innocent.

Ratio est: tum quia nam est ex-
pressum ex D. Paul. ad Rom. 7.
docente de vxore: *Vivente viro,*
vocabitur adultera, si fuerit cum
alio viro; ergò cum suis non pos-

sit facere, quod alter vir suæ
vxoris sit vir, erit adultera quod-
tiscumque fuerit cum alio, qui
non sit suus vir.

833 Tum, quia matrimo-
nium institutum est ab Authore
naturæ ad usum copulæ licitum,
& hoc propter bonum speciei, &
Sacramenti: ergò nec vir potest
cedere his bonis Sacramenti, cum
non habeat dominium in corpus
vxoris, nisi ad usum licitum sicut
Clericus non potest cedere privi-
legio immunitatis; nec vxor tra-
dere se alteri, quin ipsa, & ille,
cui traditur, peccent contra bona
matrimonii.

Tum, & à priori, quia licet ma-
ritus sit dominus usus corporis
vxoris, solum est dominus sibi, non
ut aliis det; sicut Parochus, qui
per oppositionem Beneficium cura-
tum obtinuit, & scriba, qui à Re-
ge officium scribæ emit, possunt
quidem suis uti officiis, non ve-
ro alteri dare, Lumbier, Torrec.

834 Non damnatur hic r.
opinio Fratris Ludovici à Sancto
Raimundo de Pœnitent. tom. 1.
resol. 22. sentientis cum aliis plu-
ribus (ex suppositione opinionis
affirmantis, quod sponsi commit-
tunt iniustitiam, si cum altero se
commiscerent non facere iniustitiam,
si cedunt iuri suo. Ratio quòd
non sit damnata est: quia proposi-
tio loquitur de coniugatis (etiam in
matrimonio rato non consumma-
to, ut supponitur, nam verum est
matrimonium) & ista opinio lo-
quitur de sponsis, Torrec. num. 54.
Hozes, num. 13.

Non

835 Non damnatur 2. opinio
Caramuelis dicentis, adulterum
confessione satisfacere, si dicat:
Commisi fornicationem. Et postea
aliquibus interpositis addat: *Gra-
viter iniuriavi proximo, ipso con-
sentiente;* nam hæc affirmat cir-
cumstantiam iniustitiæ confiteri
debere, quod negabat damnata,
sic Hozes, num. 15. & Torrecill.
num. 7. Sed nullo modo cum his
Authoribus hanc teneo opinio-
nem, sed improbabilem iudico,
& simul confiteri debere adulte-
rium; nam alias non dicit pecca-
tum commissum, & Confessori in-
modo fatendi duo insinuat pec-
cata.

Addit tamen Torrecilla, num.
10. quod si oblitus, aut inadver-
tens confitetur pœnitens solum
fornicationem; cum advertat, sa-
tisfaciet confessioni, si dicat: *Gra-
viter iniuriavi proximo, ipso con-
sentiente,* & ita Dian. 1. part. tra-
ctat. 7. resol. 45. cum Suarez, Fi-
lino, & Coninch.

836 In fine notandum cum
Hozes, num. 5. quod si adulte-
rium est inter duos coniugatos,
debet explicari matrimonium pœ-
nitentis, & consortis adulterii;
quia sunt duo numero peccata,
ita Thom. Sanchez, lib. 9. de ma-
trimon. cap. 15. num. 6. his ver-
bis: *Coniugato peccante cum coniu-
gata idem dicendum, quod de illo,
qui duos vno ictu percussit, quorum
numerum explendum in confessio-
ne, constat ex dictis.*

837 Et quamvis opinionem
contrariam iudicem non damna-

tam, non tamen admitto eam; &
licet illam admittam in ea parte,
qua sentit, non dari in vno indi-
viduo duo accidentia numero
tantum distincta, non concedo;
quia individuatio in moralibus,
non tam à subiecto, quam ab obie-
ctis in numero distinctis sumi-
tur: tamen semper ea circumstan-
tia duplicis adulterii fateri debet;
quia hoc, sicut in exemplo à San-
chez posito, pertinet ad indivi-
duationem huius numero peccati.

QUINQUAGESIMA PRIMA
propositio.

FAMVLVS, QVI SVBMISSIS
*umeris scienter adiuvat herum
suum ascendere per fenestras ad
stuprandam virginem, & multoties
eidem subservit, deferendo scalam,
aperiendo ianuam, aut quid simile
cooperando, non peccat mortaliter, si
id faciat metu notabilis detrimenti,
puta, ne à domino malè tractetur,
ne torvis oculis aspiciatur,
ne domo expellatur.*
Damnata.

EXPLANATIO.

838 **S**entiendum est, quod
actiones in hac pro-
positione relatas, &

alias similes, non potest famulus
exercere, etiam ex metu gravis
detrimenti, puta, ne à domino
malè tractetur, ne torvis oculis
aspiciatur, ne domo expellatur;
quia ita declarat Innocent. nam
tales actiones, cooperationes pro-
ximè sunt ad peccatum.

Et

Et licet secundum se, & in abstractu considerata indifferentes sint, tamen in his circumstantiis determinatae sunt ad malum.

Et notat Hozes, num. 10. quod non solum de famulis, sed etiam de mancipiis intelligenda est damnatio: nam etsi in illis minor videretur culpa talis cooperatio, nemini tamen licet peccato cooperari; regulandum verò est hoc per sequentia.

839 Non damnatur hic 1. quod si tales actiones faciat famulus coactus metu mali gravissimi, ut est mors, absque animo cooperandi, peccatum non erunt; quia causa gravissima illas exercendi, aufert ab eis malitiam in his circumstantiis, ut patet à simili in Christianis contra nos Maurorum navem ducentibus; & in petente vsuras vsurario, & iuramentum à Gentili, quem scio, per Deos falsos iuraturum, quando ex gravissima causa hæc fiunt, ita Dicastill. tract. 2. de iustit. disp. 4. n. 122. & 397. & Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 5. num. 129. quidquid in contrarium asserat Doct. Hebas.

840 2. Non damnatur asserere, esse licitas alias actiones famuli remotè in peccatum influentes, ut patere cibos concubinae, lectum sternere, in quo adulterium commissuram novit, ducere eam in curru ad domum amasii, si fiant ex metu gravis detrimenti in damnata propositione relati, & sine animo cooperandi (absque gravi causa peccata lethalia erunt)

nam predictæ actiones non respiciunt ad hic, & nunc executionis, sicut respiciunt illæ, quas affert propositio, ut ait Torrecill. 1. impres. à num. 31. scio in contrarium esse Corella, 8. impresion. à numer. 200.

841 3. Non damnatur conducere domum meretrici, quam scio in ea abusuram inhonestè suo corpore cum amasii: nam ut ait Bonacin. tom. 1. quæst. 4. punct. 14. num. 4. Non censentur cooperari peccato illarum, nam locus se habet extrinsecè, & remotè ad peccandum, cum ex loco non soleat assumi occasio ad peccandum. Intelligitur hoc dummodò alià non occurrant, vel inveniantur locatores pro conductione domus; præcipuè, si ob situationem sit occasionata huic inhonesto tractui, ita Torrecilla, num. 32. & 33. Hozes, numer. 12. Corella, numer. 204.

842 Attamen deferre famulum litteras ad turpia, ipso sciente, excitantes, vel in quibus designatur hora ad peccatum perpetrandum, iudico hic, ut mortale damnatum, etiamsi ex metu in propositione apposito fiat: quia est, ex similibus actionibus, proximè ad peccatum cooperantibus.

843 Accipe regulam pro dignoscendo, quando actio reputanda est illicita, & fugienda, ut proximè peccato cooperatrix. Nimirum, quod illa actio, seu actiones, sine quibus non posset peccatum executioni mandari, non sunt

sunt in hac circumstantia indifferentes, sed malæ iudicandæ sunt. Non tamen ita intrinsecè malæ, ut aliqua gravissima causa non excuset eas, factas absque intentione influendi in peccatum, iuxta dicta. Si vero in se inhonestæ sint, nulla causa eas excusat. Quando autem peccatum committendum est, etiamsi actiones non ponantur, vel commodè absque illis fieri potest, non sunt censurandæ ita illicitæ, ut aliqua moderata causa non permittat eas, ut relatæ numer. 840.

QUINQUAGESIMASECVNDA propositio.

*PRÆCEPTVM SERVANDI
festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.
Damnata.*

EXPLANATIO.

844 **S**entiendum est, esse peccatum mortale non observare festa, audiendo Sacrum, & se à servili labore abstinendo: quia ita declarat Innocent. contrarium damnando.

Refert Gonet in dissert. Theolog. de opinion. probab. art. 3. §. 2. hanc propositionem, ut iacet, reprobasse Academiam Lovanensem ad Archiepiscopi Mechliniensis instantiam.

845 Et ut ait Bellarminus, lib. 3. de Cult. Sanctorum, cap. 20. *Iure Divino præcipitur, ut aliqui*

dies festi observentur; & tamen nulli sunt certi dies à iure Divino determinati: ergò debuit esse in Ecclesia potestas determinandi certos dies, & obligandi ad eorum observationem, quia alioquin non servaretur ius Divinum.

Et Ecclesia habent potestatem, sicut & quilibet legitimus superior obligandi in conscientia, ut ait Div. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 4. & Proverb. 8. dicitur, de Divina Sapient. *Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt:* ergò Ecclesia potuit obligare in conscientia plus, minusve secundum materiæ gravitatem.

Dices: quod culpa gravis solum invenitur, quando est contra charitatem Dei, aut proximi, & fractio diei festi tantum est contra Religionem.

846 Respondeo ex Lumb. num. 1963. non requiri, ut peccatum sit grave, quod obiectivè sit contra charitatem, id est, quod obiectivè charitati opponatur; cum pollutio voluntaria sit peccatum grave, & charitati non opponitur (nisi dicas opponi iustitiæ speciei) sed sufficit, quod subiectivè sit incomponibile cum charitate; quia fractio legis gravis non componitur cum charitate.

847 Et ego addo, quod in præceptis legis naturæ est optima regula illa, ex genere suo mortalia esse, quæ ex genere pugnant cum charitate Dei, aut proximis; at vero in materia præceptorum humanorum, quæ ex genere, aut specie mala non est, sed quia pro-

hibita; regula, ut eius praecepta graviter obligent, est, quod finem gravem respiciant, ut cultus Dei, recta populi gubernatio, & c. & huiusmodi est praeceptum de festis observandis, nimirum, cultus Dei. Nisi velis dicere, quod in substantia aliquid divinum est, videlicet, festa sanctificare, & quod Ecclesia designat tempus, ut ex Bellarmin. dixi.

848 Ratio ergo damnationis est: tum, quia est praeceptum in materia gravi, & ex motivo valde gravi, utpotè Divini cultus: tum, quia Populus Christianus ita receptum habet. Vide Tapiam, lib. 4. quaest. 9. art. 4. à num. 1.

849 Ex quo damnata manet opinio Angeli, v. *Feriae*, num. 42. asserentis non esse lethale relinquere Sacrum in die festo, secluso contemptu; vide proposit. 36. ab Alexand. VII. damnatam.

850 Non damnatur hic 1. opinio Tamburini, lib. 1. Decalog. cap. 3. §. 8. num. 12. dicentis: Non esse frequentissimum, obligare ad mortale leges Ecclesiasticas: nam hæc sententia videtur sentire, quod plures obligant sub mortali, Torrec. num. 4.

851 Non damnatur 2. sententia Angeli, v. *Feriae*, num. 45. & aliorum, quos refert Machad. tract. 2. docum. 3. num. 4. asserentium, quod auditio sermonis, id est, Verbi Dei anteponi debet Missæ assistentiæ: Vnde, qui nequit in die festo audire Missam, & verbum Dei, Missam relinquat, ut sermone assiat. Fundantur in

aliquibus textibus iuris, ut cap. *Omnes fideles, de consecrat.* distinct. 1. & cap. *Interrogo*, r. quaest. 1. Improbabilis tamen reputanda est hæc opinio; cum de Missa sit praeceptum, non de sermone audiendo, ait Hozes, num. 16.

Vide supra doctrinam Caietani ad proposit. 30. damnatam per Alexand. VII. num. 301. valde vtilem.

QUINQUAGESIMA TERTIA propositio.

*SATISFACIT PRÆCEPTO
Ecclesiae de audiendo Sacro, qui
duas eius partes, imò quatuor simul
à diversis celebrantibus audit.*
Damnata.

EXPLANATIO.

852 **S**entiendum est, non adimpleri praeceptum de Missa audienda per assistentiam ad duas, vel quatuor eius partes, simul celebratas à diversis Sacerdotibus; quia ita declarat Innocent.

853 Ratio est: nam licet ex diversis illis partibus vna Missa coalescat, ut si in eodem tempore vnus Sacerdos celebret à principio vsque ad offertorium, alius ab offertorio vsque ad consecrationem inclusivè, alius à consecratione vsque ad communionem, alius ab hac vsque ad ultimum; vel si vnus celebret à principio vsque ad consecrationem inclusivè, alter eodem tempore à consecra-

tio.

tione vsque ad finem: tamen Ecclesiae mens intellecta fuit, quod successivè vult ut audiatur. Et ut ait Lumbier intendit, quod fidelis insumat in Divino cultu tempus, quod vna Missa perdurat.

854 Hanc opinionem damnavit Univeritas Lovaniensis, ut falsam, & praeceptorum Ecclesiae illusivam: nec enim maiorem habet apparientiam de quatuor Sacri partibus, quam de viginti. Et quod hæc fuerit mens Ecclesiae, declarat Innocent. in presenti.

Et si dixeris, quod Divinum Officium dici potest simul cum auditione Missæ per obligatum ad utrumque: ergo & adimplere praeceptum Missæ, audiendo duas eius partes eodem tempore.

855 Respondetur, quod praeceptum, cuius partes diversis temporibus, seu successivè obligant adimpleri, non potest eodem tempore illi satisfieri; sed adimpletio Officii Divini, & auditionis Missæ non exigunt diversa tempora, bene verò partes Missæ, quæ successivè audienda est, ut declarat hic Innocent. ergo illa duo praecepta eodem tempore impleri valent, non vero istud, simul eius partes audiendo.

Non damnatur hic 1. quod duæ Missæ partes audiri possent celebratæ à duobus Sacerdotibus, non eodem tempore, sed successivè, hoc est, quod ab vno vna celebrata pars, v. g. à principio vsque ad medium, & ab alio à medio vsque ad finem, sive ante, sive post, alia pars audiatur.

856 Dices: qui à duobus Sacerdotibus audit Missam, non audit vnâ, nec duas Missas. Non audit duas, ut suppono; non audit vnâ, quia sunt duæ medietates de duabus distinctis sacrificiis, pertinens quælibet pars ad distinctam Missam.

857 Respondeo ex Hozes, num. 8. quod licet in rigore physico sint duæ medietates à diversis auditæ Sacrificiis: moraliter tamen vna reputatur, cum sit de eadem victima, & eadem forma, & modo, actionibus, & orationibus oblata; & licet non sufficiant pro vno numero Sacrificio, sufficiunt tamen pro vno numero obsequio, ut ait Hozes, à fidelibus petito. Sed adverte, quod absque vlla causa id facere, erit peccatum veniale.

858 2. Non damnatur, quod probabiliter sit licitum adimplere obligationes audiendi Sacrum, ex voto, & praecepto, & ex iniuncta poenitentia, per tres Missas eodem tempore auditas; & est opinio Leand. de praecept. Decalog. tom. 3. tract. 2. disp. 1. quaest. 59. cum aliis. Ego verò hoc non admitto: nam ex mente obligantis communiter præsumitur, contrarium velle, ita sentit Ægidius Conink, quaest. 8. art. 6. num. 288. & alii apud Dicastill. quos tacitis nominibus refert, tract. 5. de Sacram. disp. 5. num. 40.

(? ✕ ?) § (? ✕ ?)

N

QVIN.

QVINQVAGESIMAQVARTA
propositio.

QVI NON POTEST RECITARE Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur, quia maior pars trahit ad se minorem.

Damnata.

EXPLANATIO.

859 **P**ater Filgueir. notat hic significationem septem horarum, & ait: Significare tria, nempe & creationem mundi septem diebus factam; & ut in memoriam revocemus exemplum Prophetæ septies in die laudem Deo dicentis, & septem passionis Christi Domini præcipua mysteria, contenta in sequentibus versibus, adductis à Glossa, cap. 1. de celebrat. Missar. & ab ipso, nempe:

Hæc sunt septenis propter quæ psalimus horas:

*Matutina ligat Christum, qui crimi-
na purgat:*

*Prima replet sputis, causam dat
Tertia mortis:*

*Sexta Cruci nescit: latus eius Nona
bipertit:*

*Vespera deponit: tumulo Completa
reponit.*

860 Sentiendum est, quod qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, & potest alias horas, tenetur recitare, quas potest: quia ita declarat Innoc.

Ratio est: quia quando mate-

ria præcepti est divisibilis, qui non potest ad totam, benè tamen ad partem, ad hanc tenetur. Ut qui non potest totam ieiunare Quadragesimam, & potest aliquos dies, hos ieiunare debet, si non detur nova causa excusans: ergò cum materia præcepti de recitando sit divisiva, qui duas minores horas potest, tenetur illas recitare. Et hoc, etiam in opinione hic non damnata, nimirum, quod respectu totius officii vnicum tantum datur præceptum, & vnicum peccatum in totum illud omittente. Vide Trullenc. lib. 1. Decalog. cap. 7. dub. 23. num. 2. Sanch. Concil. tom. 8. lib. 2. cap. 2. dub. 11. num. 2. Curs. Moral. tom. 4. tract. 16. cap. 3. punct. 4. numer. 32.

861 Illud principium, quod propositio affert, quod maior pars trahit ad se minorem, intelligitur de rebus miscibilibus, ut si duæ metretæ bini iniiciantur in viginti, aut tres modii tritici in triginta; & hic verificatur, quod minor pars sequitur iura maioris, vel intelligitur, quando vnum est accessorium alterius; & nec vnum, nec alterum est ad rem, ut patet.

Ex qua damnatione sequitur, quod qui potest ad vnam tantum minorem horam, ad eam tenetur; & qui scit memoriter psalmos illius, nescit vero capitulum, versiculos, & orationem, obligatur ad illos, quia maior pars est.

862 Et Beneficiatus, qui ex iustitia tenetur; si vnde restituat postea non habebit, obligatur partem

rem minoris horæ recitare, Lumbier, num. 1967. tamen si materia est parva, non obligatur restituere, nec graviter peccavit. Et si ex qualibet hora materiam parvam reliquerit, quamvis respectu totius officii sit gravis, & peccatum grave eas parvitates omittere: non verò ad restitutionem tenetur, quia non vniuntur moraliter in ordine ad hoc; & diversa sunt præcepta recitandi, & restituendi; & præceptum restituendi solum, quod restituat, qui horas non recitat, dicit, & qui ex qualibet parvam omittit partem, non omittit horas, Suarez de Religion. tom. 2. lib. 4. cap. 30. Bonacin. disp. 1. quæst. 5. punct. 1. & 2. Curs. Moral. tom. 4. tract. 16. cap. 2. punct. 4. forus conscient. tract. 2. num. 228.

863 Item, qui quadrante horæ ante dimidiam noctem recordatur se non recitasse, tenetur dicere officium, quod eo quadrante, aut dimidio attingerit, & si vnam parvam horam, aut maiorem illius partem. Et licet non deficiat affirmans, quod semel incepta horarum recitatione, obligatur continuare officium; cum aliqui asserant adimplere eo modo, quia tempore apto capit illud: & consequenter non tenebitur, si Beneficiatus sit, restituere: ego ad hoc non obligo, cum solum probabiliter assentiatur.

864 Sed ut scrupulosi scrupulis non agitentur, advertere debent, quod qualibet impotentia moralis ad recitandum deobligat,

vel excusat; & hæc pensanda est secundum prudentis iudicium. Vnde quodlibet notabile damnum in salute, vel singularis defatigatio, quæ prudenter timetur in recitatione, inspecta subiecti debilitate, excusabit à recitatione; quia Mater Ecclesia suavissima in suis Præceptis præsumitur; & insuper, quod valetudinarius aliquam quietem concedit. Ad quod vide citatum Curs. punct. 6. §. 1. à numer. 34.

865 Non damnatur hic 1. asserere, quod qui non potest Matutinum, & Laudes, & de possibilitate ad reliquum officii pensum dubitat, non tenetur ad aliquid; quia de obligatione dubitat, & propositio possibilitatem supponebat, ita Lumb. & alii.

2. Non damnantur opiniones versantes circa designationem parvitas materiam in Officio Divino. Vnde non iudico, damnatam esse opinionem affirmantem, vnam minorem horam esse parvam materiam: nam in sententia vnicum pro toto officio ponente præceptum, modica pars respectu totius censetur; ut tenet N. Anton. à Spirit. Sanct. tract. 3. cap. 6. numer. 1645. Sotus de iustit. lib. 10. quæst. 5. artic. 5. vers. *Subtextitur*: ego tamen hoc non admitto. Vide Curs. punct. 5. num. 23.

866 3. Non damnatur opinio Sanchez in Summ. lib. 1. cap. 19. num. 7. dicentis, quod non est obligatus ad Psalmos Matutini, etsi eos memoriter sciat, ille, qui non habet Breviarium, in quo le-